

Література

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Пер с англ. – М.: Прогресс. – 1982. – 455 с.
2. Злупко С.М. Економічна думка України: Навч. пос. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. – 346 с.
3. Туган-Барановский М.И. Промышленные кризисы/ Репр. издание 1990. – К.: Наук. думка, 1996. – С. 51-54.
4. Финансовый менеджмент: теория и практика/ Під ред. Е.С. Стояновой. – М.: Перспектива, 1996. – 340 с.
5. Скворцов І.Б. Эффективность инвестиционного процесса: методология, методы і практика: Монографія. – Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2003. – 312 с.

УДК 316.2.1:88

Доц. Т.А. Городня, канд. екон. наук;
студ. М.В. Михайло – Львівська КА

ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто основні виробничі фонди на промислових підприємствах, стратегію та етапи оновлення.

Assoc. prof. T.A. Gorodnya; stud. M.V. Michaylo – L'viv commercial academy

Efficiency increase strategy of recreation and use of the fixed production assets of enterprise

Capital production assets are considered on industrial enterprises, strategy and stages of update.

Основні виробничі засоби визначають характер матеріально-технічної бази виробничої сфери на різних етапах її розвитку, зростання і вдосконалення засобів праці, забезпечують підвищення технічної оснащеності та продуктивності праці виробничого персоналу, визначаючи його виробничу потужність, рівень техніко-технологічної відповідності виробництва вимогам, які висуває ринкове середовище до якості й надійності продукції. Тому на цьому етапі розвитку, зважаючи на значущість основних виробничих фондів як основи процесу здійснення господарської діяльності постає необхідність формування стратегії їх відтворення як ефективного інструменту реалізації виробничої політики підприємства [1, с. 119]. Система показників, яка може вичерпно характеризувати ефективність основних засобів, охоплює два блоки: перший – показники ефективності відтворення окремих видів і всієї сукупності засобів праці; другий – показники рівня використання основних засобів загалом та окремих їхніх видів. Необхідність виокремлення в самостійну групу показників відтворення засобів праці, які характеризують процес їхнього руху, технічний стан та структуру, зумовлена тим, що відтворювальні процеси істотно й безпосередньо впливають на ступінь ефективності використання застосовуваних у виробництві машин, устаткування та інших знарядь праці [2, с. 323].

Під відтворенням розуміють безперервне оновлення процесу виробництва. Просте відтворення здійснюється в незмінних масштабах, розширене – у зростаючих. Просте відтворення завжди є складовою розширеного відтворення. Здійснення розширеного відтворення у промисловості передбачає систематичне використання певної частини доходу на збільшення обсягів виробництва. При цьому не тільки відшкодовуються матеріальні блага, але і створюються нові засоби виробництва, предмети споживання, що є матеріальною основою розширеного відтворення [1, с. 120]. Головною ознакою підвищення рівня ефективного використання основних засобів того чи того підприємства є зростання обсягу виробництва продукції. Кількість же виробленої продукції за наявного розміру виробничого апарату залежить, з одного боку, від фонду часу продуктивної роботи машин та устаткування протягом доби, місяця або року, тобто від їхнього екстенсивного завантаження, а з іншого – від ступеня використання знарядь праці за одиницю часу (інтенсивного навантаження). Отже, усю сукупність технічних, організаційних та економічних заходів щодо кращого використання основних засобів підприємства можна умовно поділити на дві групи:

- 1) збільшення екстенсивного завантаження;
- 2) підвищення інтенсивного навантаження.

Однак треба наголосити на двох важливих обставинах. По-перше, якщо екстенсивне завантаження машин та устаткування обмежується тільки календарним фондом часу, то можливості підвищення інтенсивного навантаження устаткування, його продуктивності практично не є такими обмеженими. По-друге, здійснення заходів екстенсивного напрямку, зазвичай, не потребує капітальних витрат, а підвищення рівня інтенсивного використання виробничого апарату зв'язане зі значними інвестиціями; проте останні порівняно швидко окупуються за рахунок, одержаного внаслідок інтенсифікації додаткового економічного ефекту. Великим резервом збільшення продуктивної роботи виробничого устаткування є максимально можливе скорочення його простоїв [3, с. 234].

Загальноприйнятим є те, що формування будь-якої стратегії потребує використання сукупності методів та інструментів. Причому залежно від об'єкта формування стратегічних основ та етапів розроблення вони істотно різняться. Формування стратегії оновлення основних виробничих фондів на промислових підприємствах можна подати у вигляді певної послідовності етапів (рис. 1).

Рис. 1. Послідовність формування стратегії підвищення ефективності відтворення та використання основних фондів

Перший етап є початковим етапом формування стратегії та передбачає визначення виробничої потреби в оновленні основних засобів. Він поля-

гає в проведенні аналізу стану і структури наявних виробничих засобів, результати якого дають можливість виявлення системи пріоритетів в оновленні конкретних видів і номенклатурних одиниць активної частини основних засобів. На другому етапі необхідно здійснити оцінку ефективності оновлення основних засобів з допомогою системи показників та її техніко-економічне обґрунтування, де ефективність розглядається як потенційно корисна віддача від заходів, спрямованих на оновлення основних засобів.

Третій етап передбачає аналіз структури фінансових ресурсів на оновлення основних засобів. Формування та оцінка фінансових ресурсів, пов'язаних з оновленням основних виробничих фондів, є важливим складовим елементом етапів стратегії оновлення. Розробка такої стратегії покликана забезпечити фінансування заходів, спрямованих на оновлення основних фондів у передбаченому обсязі. В умовах ринкової економіки первинне формування основних фондів, їх функціонування і розширене відтворення здійснюється за рахунок фінансових ресурсів, для формування яких використовують власні, позикові та залучені кошти, акумулювання фінансових ресурсів суб'єктами господарювання та їх подальший розподіл буде сприяти оновленню основних засобів. Слід зауважити, що стратегія оновлення повинна включати оцінку як зовнішніх, так і внутрішніх фінансових джерел [3, с. 28].

Об'єктами відрахувань можуть бути обсяг реалізації продукції, фонд оплати праці, відсоток відрахувань повинен визначатися самим підприємством та може різнитися залежно від конкретних виробничих ситуацій.

Структура фінансових ресурсів оновлення вимагає оцінки запропонованих альтернативних варіантів, що є метою розроблення четвертого етапу стратегії оновлення. На підставі оцінки альтернативних варіантів оновлення (лізинг або кредит), здійснюється вибір оптимального варіанту.

В Україні, незважаючи на ряд позитивних зрушень в економічному розвитку, питання оновлення основних засобів не втрачають своєї актуальності. Так, у 2004 р. загальний ступінь зносу основних засобів становив 49,3 %, до того ж найвище значення цього показника у промисловості – 58,3 % [3]. Тому оновлення основних засобів є вкрай актуальним та потребує залучення інвестицій (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка залучення капітальних інвестицій та інвестицій в основний капітал

Динаміка загальної суми капітальних інвестицій та інвестицій в основний капітал носить зростаючий характер. Інвестиції в основний капітал становлять близько 80 % загальної суми капітальних інвестицій, до того ж частка цього показника по роках теж має зростаючу тенденцію, що є позитивним моментом.

На підприємствах України розроблення стратегії відтворення основних виробничих фондів сприятиме вирішенню комплексу основних завдань щодо підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності. Таким чином, формування стратегії відтворення основних виробничих фондів можна розглядати як складову системи управління виробничим потенціалом підприємства з огляду на їх значимість у господарській діяльності суб'єкта господарювання. Відтворення основних виробничих фондів відбувається в безперервному процесі здійснення різних його взаємозв'язаних форм – ремонту, модернізації та заміни окремих елементів засобів праці; технічного переозброєння, реконструкції та розширення діючих цехів, виробництв і підприємств загалом, а також спорудження нових аналогічних виробничих об'єктів. Необхідною передумовою нормального перебігу відтворювальних процесів є постійний облік ступеня спрацювання (старіння) та амортизації основних фондів. Вчасний ремонт, модернізація та зміна основних фондів відіграють велику роль у процесі підвищення ефективності виробництва. Забезпечення високих темпів розвитку і підвищення ефективності виробництва можливе лише за умови інтенсифікації відтворення та ліпшого використання діючих основних фондів підприємств. Ці процеси, з одного боку, сприяють постійному підтримуванню належного технічного рівня кожного підприємства, а з іншого – дають змогу збільшувати обсяг виробництва продукції без додаткових інвестиційних ресурсів, знижувати собівартість виробів за рахунок скорочення питомої амортизації й витрат на обслуговування виробництва та його управління, підвищувати фондовіддачу і прибутковість.

Література

1. **Бондаренко О.** Сучасні напрямки відтворення основних засобів/ Економіка: проблеми теорії та практики. – 2005, вип. 15. – С. 120-127.
2. **Економіка підприємства:** Підручник/ За заг. ред. С.Ф. Покропівного. – Вид. 2-ге, перероб. Та доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 528 с.
3. **Омельченко Л.** Механізм оновлення основних производственных фондов предприятия// Економіка: проблеми теорії та практики. – 2004, вип. 125. – С. 25-29.
4. **Статистичний щорічник України за 2006 рік/ Держком. статистики України/ За ред. О.Г. Осауленка.** – К.: Вид-во "Консультант". – 2007.

УДК 330.8

Ст. викл. І.Д. Чуліна – Волинський національний університет ім. Лесі Українки

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ І ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто підходи до побудови системи моніторингу підприємства. Проаналізовано складові побудови інструментарію системи, критерії, показники та індикатори процесу моніторингу.